

การเมืองยุคใหม่และบทบาทของนายกรัฐมนตรีคนต่อไป

ประเวศ วะสี

- ๑. ประเทศไทยควรก้าวเข้าสู่ยุคใหม่** ยุคกำหนดด้วยวิถีคิด วิถีคิดในยุคเก่าคือ คิดเชิงปฏิบัติ แบ่งข้าวแบ่งข้างทำลายกัน เป็นอย่างนี้มาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาแล้ว การคิดแบบนี้เป็นการทอนกำลังกัน ทำให้ประเทศไทยออกจากสภาวะวิกฤติไม่ได้ แม้มีปฏิวัติรัฐประหาร รัฐธรรมนูญกว่า ๒๐ ฉบับ ก็ออกจากวิกฤติไม่ได้ เพราะวิถีคิดยังเหมือนเดิม ความจริงคนไทยมีความสามารถที่จะคิดเป็นอย่างอื่น เช่น คราววิกฤติทมิฬป่าติดถ้ำหลวง คนไทยทั้งหมดรวมใจก้าวข้ามการแบ่งแยกทุกประเภท และเสียสละ ไม่มีใครคิดเห็นแก่ตัว นั่นคือ **สำนึกแห่งองค์รวม** ที่ลือลั่นไปทั่วโลก สังคมที่จะมีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสมดุลงานคนทำไม่ได้ เซลล์มะเร็งเป็นตัวอย่างของเซลล์ที่ขาดสำนึกแห่งองค์รวม ทำให้ระบบร่างกายแปรปรวนดำรงอยู่ไม่ได้ ประเทศไทยยุคใหม่ต้องคิดก้าวข้ามการแบ่งแยกทุกประเภท ช่วยกันประกอบเครื่องประเทศไทยให้สมบูรณ์ในระบบ เช่น ร่างกายก็ดี รถยนต์ก็ดี มีส่วนประกอบมากมาย ส่วนประกอบเหล่านี้ต้องสัมพันธ์กันอย่างถูกต้อง ในความสัมพันธ์นั้นมีทั้งการทำงานเชื่อมโยงกัน และกำกับซึ่งกันและกันพร้อมกันไป ไม่ได้แบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย ระบบการเมืองฝรั่งที่แยกข้าวสุดๆ ก็ไปไม่รอดแล้ว อย่างไม่เอาอย่างเขา หันมาหาจุดแข็งของเราเอง แบบสปิริตของคนไทยในเหตุการณ์วิกฤติทมิฬป่าถ้ำหลวง ความจริงประเทศไทยวิกฤตรุนแรงมากกว่าวิกฤติเฉพาะกรณีทมิฬป่าถ้ำหลวงมากนัก คนไทยต้องรวมตัวรวมใจก้าวข้ามการแบ่งแยกทุกประเภท

๒. การเลือกนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี อย่างสมานฉันท์ ตามวิธีคิดยุคใหม่ดังกล่าวข้างต้น สส. ทั้ง ๕๐๐ คน ควรจะปรึกษาหารือกัน โดยก้าวข้ามประโยชน์ของพรรค แต่คำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติเป็นที่ตั้ง ให้ได้นายกรัฐมนตรีที่เหมาะสมที่สุด ที่ทุกคนหรือเกือบหมดทุกคนเห็นชอบร่วมกัน ดูวิธีเลือกพระสันตปาปาเป็นตัวอย่าง พระคาร์ดินัลทั้งหมดจากทั่วโลกประชุมกันที่วาติกันข้ามวันข้ามคืนจนได้มติเป็นเอกฉันท์ว่า พระคาร์ดินัลรูปใดจะได้รับเลือกให้เป็นพระสันตปาปาองค์ใหม่ โดยวิธีนี้นายกรัฐมนตรีคนใหม่จะได้มาจากความสมานฉันท์ ไม่ใช่เกิดขึ้นท่ามกลางความแตกแยก และแตกแยกกันต่อไป นายกรัฐมนตรีมีอิสระเต็มที่ โดยพิจารณาณอย่างดีที่สุด คัดเลือกรัฐมนตรีที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่สุดที่จะทำงานเพื่อประเทศชาติ ไม่ถูกจำกัดด้วยการต่อรองด้วยอิทธิพลใดๆ

ประเทศมีสิทธิโดยชอบธรรม ที่จะได้รับรัฐมนตรีที่ดีที่สุด ไม่ใช่สิทธิของพรรค หรือของ สส. โดยสำนักแห่งองค์รวมเช่นนี้ การเมืองจะเข้าสู่ยุคใหม่ ประเทศชาติจะเริ่มต้นไปได้ด้วยดี นักการเมืองทั้งหมดและทุกภาคส่วนของสังคม ร่วมกันประกอบเครื่องประเทศไทยให้สมบูรณ์ ที่ทั้งทำงานร่วมกันและกำกับซึ่งกันและกันพร้อมกันไป ไม่ได้แบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย ที่ฝ่ายถูกก็ถูกทุกอย่าง ฝ่ายตรงข้ามก็ผิดทุกอย่าง ธรรมชาติไม่ได้เป็นอย่างนั้น

๓. นายกรัฐมนตรีคนใหม่อย่าทำแบบเก่าๆ แบบเก่าๆ คือ บริหารงานแบบจิปาถะ เป็นประธานคณะกรรมการเป็นสิบเป็นร้อยชุด ยุ่ง และเหนื่อยไปหมด แต่ไม่ได้เรื่องที่สำคัญๆ ประธานาธิบดีอเมริกันคนหนึ่งกล่าวว่า หน้าที่ของประธานาธิบดี “น้อยที่สุดคือการบริหาร – The least for administration” ที่สำคัญที่สุดคือ การแสดงทิศทางที่ประเทศจะดำเนินไป เมื่อจอห์น เอฟ. เคนเนดี ขึ้นมาเป็นประธานาธิบดี คนอเมริกันกำลังขวัญเสียว่าอเมริกาสู้รัสเซียไม่ได้ในทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เพราะสหภาพโซเวียตยิงสปุตนิกขึ้นไปโคจรรอบโลกได้ ก่อนอเมริกา เคนเนดีประกาศว่า “อเมริกาจะลงดวงจันทร์ภายใน ๑๐ ปี” ขณะนั้นสหรัฐไม่มีความพร้อมเลย แต่เมื่อประธานาธิบดีปักธงเช่นนั้น กลไกทุกอย่างของประเทศก็เกียร์ไปสู่ความมุ่งมั่นร่วมกัน ทำให้ลงดวงจันทร์ได้จริงๆ ภายในกำหนด ๑๐ ปี

นายกรัฐมนตรีต้องเป็นผู้นำแสดงทิศทางใหญ่ๆ ของประเทศ และก่อให้เกิดความ
บันดาลใจ (Aspiration) อย่างใหญ่หลวงในทุกภาคส่วนของสังคม ที่จะเกิดความมุ่งมั่น
ร่วมกันที่จะบรรลุเป้าหมายของทิศทางนั้นๆ หากคนทั้งชาติมีความมุ่งมั่นร่วมกัน ประเทศ
ก็สามารถมีผลสัมฤทธิ์ใหญ่ๆ ที่จะทำให้ไทยออกจากสภาวะวิกฤต ไปสู่ความเจริญอย่าง
แท้จริงได้

๔. ประเด็นใหญ่ประเทศไทย คนไทยทั้งใหม่และเก่าต้องเข้าใจประเด็นใหญ่ประเทศไทย จึง
จะสามารถร่วมกันออกจากสภาวะวิกฤตได้ ตัวอย่างประเด็นใหญ่ มีดังนี้

- (๑) **การกระจายอำนาจไปสู่ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรในพื้นที่** เช่น โรงเรียน
โรงพยาบาล ให้สามารถจัดการตนเอง ถ้าไม่ทำในข้อนี้ทำอย่างไรๆ ก็ออกจาก
วิกฤตไม่ได้ แต่ถ้าทำปัญหาใหญ่ๆ จะหมดไปเกือบหมด
- (๒) **ปรับบทบาทระบบราชการส่วนกลาง และสร้างหน่วยสัมฤทธิ์ศาสตร์** จากการทำ
หน้าที่ควบคุม เป็นการสนับสนุนเชิงนโยบายและวิชาการ รวมทั้งจัดระบบให้
สามารถทำงานอย่างบูรณาการเพื่อบริหารเชิงสัมฤทธิ์ศาสตร์ให้เรื่องที่สำคัญๆ
ประสบความสำเร็จ ไม่ใช่ต่างคนต่างทำไปคนละทางสองทางเช่นทุกวันนี้แล้วทำ
อะไรไม่สำเร็จ
- (๓) **สร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำให้ได้** การขาดความเป็นธรรมและมีความ
เหลื่อมล้ำสุดๆ ก่อให้เกิดปัญหาทุกชนิด ทั้งทางเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สุขภาพ
สิ่งแวดล้อม ศิลธรรม และการเมือง ถ้าไม่สามารถสร้างความเป็นธรรมและลด
ความเหลื่อมล้ำได้ ประเทศไม่หายวิกฤต
- (๔) **พระเจดีย์ต้องสร้างจากฐาน** ฐานของประเทศคือชุมชนท้องถิ่น ถ้าฐานของ
ประเทศแข็งแรงจะรองรับประเทศทั้งหมดให้มั่นคง พระเจดีย์สร้างจากยอดไม่ได้
เพราะจะพังลงๆ ในเมื่อไม่มีฐานรองรับ ที่แล้วมาเราพัฒนาประเทศประดุกสร้าง
พระเจดีย์จากยอด อะไรๆ ก็เอาแต่ข้างบน นักพัฒนาข้างบนกล่าวว่าทำเศรษฐกิจ

ข้างบนให้มันใหญ่ มันจะได้กระเด็นลงข้างล่าง (Trickle down) ผลคือความเหลื่อม
ล้ำสุดๆ

- (๕) **พัฒนาความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจบนฐานระบบเศรษฐกิจภูมิคุ้มกัน** ระบบเศรษฐกิจมหภาคอย่างที่ทำกันทั่วโลก เป็นระบบที่วิกฤตและพลิกผันได้ง่าย เพราะขึ้นกับปัจจัยเสี่ยงที่ควบคุมไม่ได้จำนวนมาก เช่น การพลิกผันของค่าเงิน การเปลี่ยนแปลงของตลาด และแรงงาน เทคโนโลยีใหม่ที่ทำให้คนตกงาน เป็นระบบที่คนยากคนจนไม่มีภูมิคุ้มกัน และก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ เพราะฉะนั้นจะพัฒนาระบบเศรษฐกิจมหภาคโดยที่ดูแต่จีดีพีไม่ได้ แต่ควรมีระบบเศรษฐกิจภูมิคุ้มกันเป็นฐานที่ประกันว่าทุกคนมีบ้านอยู่ มีอาหารกิน มีครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ระบบนี้เรียกว่า **ระบบเศรษฐกิจชุมชนบนฐานการเกษตรพลังบวก (Farm Based Community Economy Plus)** พลังบวกหมายถึง ทำอย่างอื่นเพิ่มเติมอย่างเต็มที่ตามความสามารถและโอกาส ตรงพลังบวกนี้ถึงจะเสี่ยงต่อความพลิกผันก็ไม่เป็นไร เพราะทุกคนมีภูมิคุ้มกันที่มีบ้านอยู่ มีอาหารกิน มีครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ระบบเศรษฐกิจภูมิคุ้มกันนี้จะก่อให้เกิดความสุข และความเข้มแข็ง เป็นฐานของความเจริญอื่นๆ ต่อไป
- (๖) **ยกระดับคุณภาพเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยเร่งด่วน** คุณภาพเด็ก เยาวชน และครอบครัว เป็นอนาคตของประเทศ แต่ขณะนี้อยู่ในสภาพที่แย่มาก และพัฒนาไม่ได้ ผล การมีแต่นโยบายและแผนไม่นำไปสู่ความสำเร็จ ควรทำความเข้าใจ **สัมฤทธิ์ศาสตร์** หรือศาสตร์แห่งการทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์
- (๗) **พัฒนาพลังพลเมืองที่กัมมันตะ (Active Citizen)** พลังพลเมืองที่กัมมันตะเป็นปัจจัยสำคัญที่สำคัญที่สุดที่ทำให้การเมืองดี เศรษฐกิจดี และศีลธรรมดี ต้องทำความเข้าใจและพัฒนาให้เกิดอย่างรวดเร็ว

(๘) **มโนทัศน์ใหม่และความคิดใหญ่ทางการศึกษา** การศึกษาเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศ การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาไม่เป็นผลสำเร็จ เพราะขาดความคิดใหญ่เพียงแก่นั่นนิดนี้หน่อย แนวคิดหรือมโนทัศน์ในการศึกษาเป็นแนวคิดที่ผิด ถ้าไม่เปลี่ยนแนวคิดก็เพียงทำได้นิดๆ หน่อยๆ อย่างที่ทำมา แนวคิดทางการศึกษาที่ใช้มาเป็นแนวคิดแยกส่วน แยกส่วนระหว่างชีวิตกับการศึกษา ว่าชีวิตก็อยู่ส่วนหนึ่ง การศึกษาแยกส่วนไปเอาวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่ได้เอาชีวิตเป็นตัวตั้ง แนวคิดทางพุทธนั้นเป็นแนวคิดบูรณาการที่ชีวิตและการศึกษาอยู่ที่เดียวกัน การศึกษาต้องเอาชีวิตเป็นตัวตั้ง ชีวิตต้องเรียนรู้ให้ทำอะไรๆ เป็น เช่น ทำงานเป็น คิดเป็น จัดการเป็น อยู่ร่วมกันเป็น การเรียนรู้เป็นเครื่องมือพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ สังคม ไม่ใช่การท่องวิชา แต่ทำไม่เป็น คิดไม่เป็น จัดการไม่เป็น อยู่ร่วมกันไม่เป็น เช่นทุกวันนี้ นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ต้องเป็นคนมีความคิดใหญ่ในเรื่องการศึกษา

(๙) **ศาสนา กองทัพ ตำรวจ และภาคธุรกิจ กับการพัฒนาประเทศไทย** ทั้ง ๔ ภาคส่วน ล้วนเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ ต้องมีการคิดเชิงยุทธศาสตร์ว่าทำอย่างไร สถาบันทั้ง ๔ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศได้เต็มศักยภาพ

(๑๐) **ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและสันติภาพ** ประเทศไทยต้องสร้างภาวะผู้นำในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและสันติภาพให้มากที่สุด และใช้สมรรถนะนี้ส่งเสริมการผนึกตัวของประเทศอาเซียน ๑๐ ประเทศให้แข็งแกร่ง และเป็นฐานแห่งการสร้างสันติภาพโลก

(๑๑) **การสื่อสารกับการพัฒนาประเทศไทย** การสื่อสารทุกรูปแบบทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หรือโซเชียลมีเดีย การสื่อสารผ่านศิลปะทุกแขนง ทั้งวรรณกรรม โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ละคร และภาพยนตร์ ถ้าทำอย่างทั่วถึงโดยเข้าใจประเด็นใหญ่ประเทศไทย จะทำการพัฒนาประเทศไทยเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

ดังนี้ เป็นต้น

๕. วิธีขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ นโยบายสาธารณะมีผลกระทบทุกองค์ประกอบของประเทศ ทั้งในทางดีและทางร้าย การสังเคราะห์นโยบายสาธารณะที่ดี และสามารถขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จเป็นปัญญาร่วมสุดยอดของประเทศ ปัญหาใหญ่ของประเทศไทยคือ ขาดการสังเคราะห์นโยบายสาธารณะที่ดีและวิธีขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จ ทำให้ประเทศวิกฤต

วิธีขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม คือการมีกลุ่มขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ แต่ละกลุ่มนโยบาย อันมีองค์ประกอบครบ ดังนี้

(๑) นักการเมืองข้ามพรรค (๒) ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ (๓) นักวิชาการ (๔) ผู้นำชุมชนท้องถิ่น (๕) ประชาคม (๖) สื่อมวลชน

กลุ่มขับเคลื่อนนโยบายแต่ละกลุ่ม ขับเคลื่อนโดยการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติในสถานการณ์จริง การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติในสถานการณ์จริงจะก่อให้เกิดความสมานฉันท์ ปัญญาร่วม และความสุข อันทำให้ฝ่าความยากไปสู่ความสำเร็จ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) สามารถสนับสนุนกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะได้ เพราะเรามีประสบการณ์การจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติมา ๑๑ ปี

หากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกันขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะที่ดีไปสู่ความสำเร็จได้ ประเทศไทยจะพ้นวิกฤต และก้าวไปสู่ความเจริญที่แท้จริง